

कनिष्ठोपाध्याय–परीक्षायाः
कृते
आवश्यक–निर्देशाः
परीक्षा–2025

कनिष्ठोपाध्याय (11) परीक्षा-2025

कनिष्ठोपाध्याय परीक्षा 2025 के लिए विषय

वर्ग (1) पाठ्यक्रम अनिवार्य विषय

1. हिन्दी अनिवार्य
2. अंग्रेजी अनिवार्य
3. अनिवार्य वैकल्पिक विषय-संस्कृत वाङ्मय

वर्ग (2) ऐच्छिक (कोई एक वर्ग)

(i) वेद वर्ग

1. ऋग्वेद 2. शुक्ल यजुर्वेद 3. कृष्ण यजुर्वेद 4. सामवेद 5. अथर्ववेद

(ii) दर्शन वर्ग

6. न्यायदर्शन 7. वेदांतदर्शन 8. मीमांसादर्शन 9. जैनदर्शन 10. निम्बार्कदर्शन
11. वल्लभदर्शन 12. रामानन्ददर्शन 13. सामान्यदर्शन

(iii) शास्त्र वर्ग

14. व्याकरणशास्त्र 15. साहित्यशास्त्र 16. पुराणेतिहास 17. धर्मशास्त्र
18. ज्योतिषशास्त्र 19. सामुद्रिकशास्त्र 20. वास्तुविज्ञान 21. पौरोहित्यशास्त्र
22. सामान्य विज्ञान

कनिष्ठोपाध्याय-2025 कृते परीक्षा योजना

१. विवरणिकाया: अस्मिन् भागे कनिष्ठोपाध्याय-परीक्षाया: (2025) परीक्षायोजना पाठ्यक्रम: 2025 शैक्षणिकसत्रस्य पाठ्यपुस्तकानि च उल्लिखितानि।

२. पाठ्यक्रमस्य निर्धारितः अवधि: एकवर्षात्मकः। परीक्षा इयम् विद्यालयस्तरे बोर्डद्वारा निर्धारित-पाठ्यक्रमम् आधारीकृत्य भविष्यति। एतदर्थं विवरणिकायां वार्षिक-परीक्षा-योजना प्रस्ताविता। अस्याः क्रियान्वितिः विभागीय-निर्देशानां सन्दर्भे करणीया।

कनिष्ठोपाध्याय-2025 कृते परीक्षा योजना

विषयः	प्रश्न-पत्रम्	समयः	प्रत्येकं पत्रस्य अङ्काः	पूर्णाङ्काः	न्यूनतम उत्तीर्णाङ्काः
१	२	३	४	५	६

वर्ग १ अनिवार्य विषयाः

१. हिन्दी (०१)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
२. अंग्रेजी (०२)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
३. आजादी के बाद का	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६

स्वर्णिम भारत भाग-1(७९)

४. जीवन कौशल

वर्ग २ – अनिवार्य-वैकल्पिक-विषयः

1. संस्कृत-वाङ्मयः (१४) एक पत्रम् ३.१५ १०० १०० ३६

2. अधोलिखितेषु द्वितीय-वर्गेषु (अ, ब, स) एतेषु एकः विषयः ग्राह्यः। प्रत्येकं विषयस्य एकं पत्रम् भविष्यति, वेद-ज्योतिष-सामुद्रिकशास्त्र-वास्तुविज्ञान-पौरोहित्यविषयेषु एकं पत्रं प्रायोगिकं भविष्यति।

(अ) वेद-वर्गः (ऐच्छिकः)

१. ऋग्वेदः (४४)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
२. शुक्ल-यजुर्वेदः (४५)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
३. कृष्ण-यजुर्वेदः (४६)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
४. सामवेदः (४७)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
५. अथर्ववेदः (४८)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		

(ब) दर्शन-वर्गः

६. न्यायदर्शनम् (४९)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
७. वेदान्तदर्शनम् (५०)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
८. मीमांसादर्शनम् (५१)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
९. जैनदर्शनम् (५२)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
१०. निम्बार्कदर्शनम् (५३)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
११. वल्लभदर्शनम् (५४)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
१२. सामान्यदर्शनम् (५५)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
१३. रामानन्ददर्शनम् (५७)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६

(स) शास्त्र-वर्गः

१४. व्याकरणशास्त्रम् (८६)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
१५. साहित्य-शास्त्रम् (८७)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
१६. पुराणेतिहासः (८८)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
१७. धर्मशास्त्रम् (८९)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
१८. ज्योतिष-शास्त्रम् (९०)	प्रथमपत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
१९. सामयिक-शास्त्रम् (९१)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
२०. वास्तुविज्ञानम् (९२)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
२१. पौरोहित्य-शास्त्रम् (९३)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		

वर्ग ३ - वैकल्पिक-विषयाः

वर्गेऽस्मिन् १९ विषयाः स्वीकृताः। परीक्षार्थिभिः कोऽपि एको विषयः चेतव्यः।

क्रमसंख्या ०१ तः १४ पर्यन्तं (कोड सं. २१, २०, १३, ११, १०, २९, १८, १७, १४, १०४, १९, ६०, ०६, ६१) विषयाणां पाठ्यक्रमः, अंक-योजना च कक्षा ११ कला-वर्गानुरूपम्।

क्रम सं. १५ सामान्यविज्ञानस्य पाठ्यक्रमस्य कोड-संख्या-५६ (संस्कृतशिक्षाविभागः) इति विवरणिकायां द्रष्टव्यः।

क्रम सं. १६ (कोड सं. १५) कक्षा ११ पाठ्यक्रमः अंक-योजना च विज्ञान-वर्गानुरूपम्।

क्रम सं. १७, १८, १९ (कोड सं. ३४, ३५, ३२, ३३) पर्यन्तं विषयाणां पाठ्यक्रमः अंक-योजनां च कक्षा ११ वाणिज्य-वर्गानुरूपम्।

(१) हिन्दीसाहित्यम् (२१)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
(२) अंग्रेजीसाहित्यम् (२०)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
(३) इतिहासः (१३)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
(४) राजनीतिविज्ञानम् (११)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
(५) अर्थशास्त्रम् (१०)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
(६) समाजशास्त्रम् (२९)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
(७) गृहविज्ञानम् (१८)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
(८) चित्रकला (१७)	एक पत्रम्	३.१५	३०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	६.००	७०		
(९) भूगोलम् (१४)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
	प्रायोगिकम्	४.००	३०		
(१०) कम्प्यूटरविज्ञान (०३),	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
इन्फोमेटिक्स प्रेटिक्स प्रेक्टिसेज (०४)	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
(११) मनोविज्ञानम् (१९)	एक पत्रम्	३.१५	५०	१००	१८
	प्रायोगिकम्	१.००	५०		१८
(१२) शारीरिक शिक्षा (६०)	एक पत्रम्	३.१५	५०	१००	१८
	प्रायोगिकम्	१.००	५०		१८
(१३) लोक प्रशासन (०६)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
(१४) पर्यावरण विज्ञान (६१)	एक पत्रम्	३.१५	५०	१००	१८
	प्रायोगिकम्	१.००	५०		१८
(१५) सामान्यविज्ञानम् (५६)	एक पत्रम्	३.१५	७०	१००	३६
(संस्कृतशिक्षाविभागः)	प्रायोगिकम्	३.००	३०		
(१६) गणितम् (१५)	एक पत्रम्	३.१५	१००	१००	३६
(१७) टंकण लिपि हिन्दी (३४)	प्रायोगिकम्	१.००	५०	१००	१८
एवं अंग्रेजी (३५)	प्रायोगिकम्	१.००	५०		१८
(१८) हिन्दी शीघ्र लिपि	एक पत्रम्	३.१५	५०	१००	१८
एवं टंकण लिपि (३२-३४)	प्रायोगिकम्	१.००		५०	१८
(१९) अंग्रेजी शीघ्र लिपि (३३-३५)	एक पत्रम्	३.१५		५०	१००
एवं टंकण लिपि	प्रायोगिकम्	१.००	५०		१८

विशेष – कक्षा 11 के लिए वृक्षारोपण के हिन्दी अनिवार्य तथा अंग्रेजी अनिवार्य में 2-2 अंक देय होंगे जो तृतीय परख के पूर्णांक (10-2= 8) से लिये जाँएंगे तथा प्रत्येक वैकल्पिक विषय के लिए वृक्षारोपण का 1-1 अंक देय होगा जो तृतीय परख के पूर्णांक (10-1= 9) से लिये जाएँगे।